

Proposta didàctica

Antoni Picazo

Manual de supervivència

Antoni Picazo

Carmen Signes *(il·lustracions)*

Pròleg de Joaquim Bosch

 onadaedicions.com

Maremàgnum, 27

1. ABANS DE COMENÇAR A LLEGIR

Autors

Antoni Picazo (Cullera, 1960). Llicenciat en Filologia Hispànica, en les especialitats de Catalana i Literatura espanyola. Catedràtic de Llengua i literatura (valencià), a l'IES Joan Fuster de Sueca.

Carmen Signes (Cullera, 1955). Llicenciada en Belles Arts per la Facultat de Belles Arts Sant Carles de València. En l'actualitat, combina la seua creació artística amb la docència, al seu taller de Cullera Racó Creatiu.

Sinopsi

La primavera del 2020 quedarà per sempre allotjada en la nostra memòria com aquells dies en què el temps, el món, es van aturar. De sobte, ens sentírem més vulnerables que mai, amb la irrupció d'una epidèmia que arribà a les nostres vides com un malson. *Manual de supervivència* ens transporta a eixes setmanes que ens van impactar tant, fins a l'extrem d'obligar-nos a una reubicació forçosa, situant-nos davant l'espill de la pròpia fragilitat.

Amb una estructura semblant a la d'un diari, el llibre conté una cinquantena de posts, penjats per l'autor a les xarxes socials cadascun dels dies de confinament. Antoni Picazo ens fa partícips de les seues reflexions personals, i de les sensacions i els sentiments experimentats pels efectes tràgics de la pandèmia. Però també de tots aquells valors que ens reforcen com a humanitat. Com la capacitat de treball i sacrifici, la solidaritat, l'empatia, el sentiment de tendresa. Encarnats pels professionals de tots aquells serveis bàsics, en especial els sanitaris, que van actuar com una mena de xarxa de protecció col·lectiva. És per això que un alé d'esperança travessa cada pàgina d'este *Manual de supervivència*.

Els textos del llibre tenen un complement ideal amb les il·lustracions de Carmen Signes. A través d'una tècnica compositiva ben imaginativa i variada, Carmen enriquitx la nostra aproximació als textos amb la plasticitat de les seues il·lustracions. Suggestiu i estimulant la nostra percepció personal, més que cercant la mera interpretació realista. Una combinació de paraula i imatge francament engrescadora, que dota el conjunt del llibre d'una originalitat força atractiva.

Tant de bo este *Manual de supervivència* ens servisca per a convertir esta experiència col·lectiva tan colpidora en una lliçó de vida que no oblidem mai. Una lliçó que ens ajude a redescobrir les coses realment importants de la vida, i a ser millors persones.

Retalls crítics

“Es varen trencar rutines i esquinçar seguretats. Ens vàrem fer xicotets davant la irrupció d’una epidèmia que arribava pràcticament sense anunciar-se, com en un malson del qual resulta impossible fugir. Ens vàrem endinsar en una espècie d’irrealitat distòpica. Però també constatarem que les pors poden quedar sobrepasades pels afectes. De tot això ens parla Antoni Picazo en un llibre que ens transporta, amb la màgia del llenguatge, a unes setmanes que ens varen impactar fins a l’extrem d’obligar-nos a una reubicació forçosa (...)

Manual de supervivència incorpora l’estructura de diari, amb breus glosses de cinquanta jornades consecutives. Són els dies de confinament, des que vàrem començar a estar tancats a casa fins que poguérem eixir al carrer amb totes les cauteles. Però, amb molt poques excepcions, l’autor no ens conta fets de les seues vivències entre les parets de casa seua. Ha optat per centrar-se en les seues sensacions, en les reflexions que la situació li provoca, en observar-se en un espill íntim per a contar-nos el que hi veu reflectit. És un diari sobre l’interior de l’ànima. En les seues pàgines podem trobar anhels, temors i interrogants (...)

El text de *Manual de supervivència* té un complement i un contrapunt ideal amb les il·lustracions de Carmen Signes. Les seues imatges omplien de colors el blanc i negre de les reflexions d’Antoni Picazo. I saben suggerir un impacte per a cada glossa, des de la perspectiva incisiva de l’artista, amb la particularitat que ella no tanca la seua visió sobre els diversos capítols de l’obra. La deixa oberta per a fer-nos meditar sobre el sentit de cada estampa (...) Tot plegat suposa un llibre que ha sabut conjugar les millors virtuts d’un pintor de la paraula i d’una escriptora dels colors (...)

Ara mateix continuem travessant la crisi del coronavirus i la inseguretat forma part del paisatge. En situacions de crisi, les fórmules velles no funcionen i les noves encara no han acabat de sorgir. Però l’esperança està present en cada pàgina de *Manual de supervivència*. Amb la lectura de reflexions com les que aporta Antoni Picazo en aquest llibre tan acollidor, serem més forts i millors persones”.

Joaquim Bosch, jutge (pròleg de *Manual de supervivència*)

Manual de supervivència consta de cinquanta entrades escrites, una per dia, coincidint amb el ple de la pandèmia, cinquanta il·lustracions de Carmen Signes i un pròleg de Joaquim Bosch. S’acosta al gènere del diari íntim, però no

crec que ho siga perquè, com ell mateix revela, es tracta d'unes notes o consells que cada dia escrivia a les xarxes socials per reflexionar ell mateix (“causar-se d’esperar”, que diria Fuster) i ajudar els alumnes a pensar sobre la pandèmia. Consta de dues parts clarament diferenciades: del dia 1 fins al dia 31 i del dia 32 fins al dia 50. El dia 31 acaba en una mena de “baixó” i després recupera l’“esperança renovada” amb nous comentaris sobre la situació fins al final. Respecte a la temàtica, en la primera part sobretot és el “retrat d’una ànima”, algú que s’enfronta a una situació completament nova i que pateix pels seus fills, especialment Robert, pels alumnes, per les persones majors, etc. Una instropecció solidària, que no és solipsista, sinó que sempre hi té present el tu, el nosaltres. I això s’intensifica en la segona part, la que podríem anomenar com la de “la fragilitat de l’èsser humà” [...].

Respecte a les il·lustracions de Carmen Signes, representen una iconografia no realista, que amplia i interpreta el text, creant una magnífica dialèctica interna. Hi trobem una senzillesa molt treballada, un aparent esquematisme, sobrietat i precisió. Amb una paleta de colors molt sòbria i eficaç, que beu de la modernitat (Tàpies), i una mena de sanefa polièdrica i polivalent que li serveix per posar alguna frase o envoltar, lligar...

Manuel Molins, dramaturg

Manual de supervivència d’Antoni Picazo i Carmen Signes va més de les pors i dels afectes. I de com la protecció en les situacions de fragilitat “ens arriben sobretot de sectors professionals precaritzats i poc reconeguts, sovint feminitzats”. Un llibre que d’una manera o una altra vol ser un homenatge a aquests sectors (...)

A través del *Manual* hi veurem el reconeixement a la generació dels nostres majors, que va créixer en la misèria de la postguerra, que patí la brutalitat de la dictadura i que ara s’ha endut la pitjor part. I el valuós paper de tantíssims docents que durant el confinament no sols intentaren des dels seus ordinadors que no es paralitzara el curs dels xiquets i dels adolescents, sinó que també van reforçar el seu estat anímic en una situació tremendament confusa. I on era la classe, els alumnes i el professor en un mateix espai, en una aula? “Lliçons de vida i lliçons d’humanitat. I com es troba a faltar tot això quan no ho tens! Algun il·luminat va pensar, en algun moment, que una freda pantalla d’ordinador ho acabaria substituint. Com n’estava d’equivocat!” El llibre té un valor afegit amb les il·lustracions de Carmen Signes. Les seues imatges complementen les lletres de Toni Picazo. Una estampa per a cada pensament. Un dibuix per a cada

entrada, que s'aproxima a la reflexió de l'escriptor i que ens fa reflexionar. Les il·lustracions de Carmen Signes també són un veritable assaig sobre la maleïda pandèmia.

Salvador Vendrell, escriptor

Es tracta d'una mena de dietari on es recullen 50 entrades que Toni va publicar en Facebook i Instagram en la primavera de 2020, durant els 50 dies del confinament més dur. A diferència del clàssic diari, on l'autor escriu per a ell mateix en la soledat del seu escriptori, els posts de Toni arriben en temps real als seus lectors/amics, els quals li donen una resposta immediata. Opinen, comenten o polemitzen i enriqueixen d'aquesta manera la reflexió que havia servit de punt de partida (...)

Tot plegat el llibre enceta un gènere nou, un dietari il·lustrat que combina textos brevíssims, a manera d'aforismes, amb altres més extensos, sempre en els límits del que és habitual en un post de Facebook. Els textos apareixen sempre a la pàgina de l'esquerra i les il·lustracions, a la dreta, de manera que la lectura segueix un ordre. Primer llegim el pensament, la reflexió, i a continuació observem el dibuix. El que jo he sentit és que en molts casos la il·lustració desperta o intensifica la poesia que hi ha en els textos. I, per tant, també dilata i intensifica el plaer estètic que et produeix la lectura. He gaudit molt llegint/mirant aquest llibre i pense que les il·lustracions li aporten molt (...)

Per damunt de tot Toni ens transmet esperança, però també comparteix amb nosaltres els moments baixos, els moments de fragilitat emocional. I dies d'ànim gris, com el cel després d'uns quants dies de pluja, on també els pensaments i els sentiments estan arremullats. Les poques vegades que expressa tristesa o desencant rep ràpidament *feedback* dels seus lectors en Facebook. En el llibre aquests comentaris no apareixen, evidentment, però si teniu la paciència d'escorcollar el Facebook de Toni, els podreu llegir tots. En el text el *feedback* ve de part de la il·lustradora, que interpreta la fondor del sentiment. (...) Com diu en el seu post final: "Jo m'he limitat a escampar una miqueta d'esperança". Doncs moltes gràcies, Toni, ens ha arribat eixa esperança. Gràcies també, Carmen, per haver-hi contribuït. L'enhorabona als dos.

Eva Dénia, cantautora

Proposta didàctica

Des del mateix moment que l'editorial Onada Edicions va traure una edició especial del nostre *Manual de supervivència* adreçada al públic lector dels centres educatius, dins la seua col·lecció Maremàgnum, els autors vam considerar la idoneïtat d'oferir una proposta pedagògica al voltant del llibre i posar-la a l'abast del professorat, per a extraure el màxim aprofitament didàctic possible a la lectura del llibre per part dels alumnes.

La proposta d'activitats que vos plategem tot seguit constituïx un inventari obert, en què els professors poden seleccionar aquelles activitats que consideren més interessants i s'adapten millor al perfil dels alumnes que s'hagen llegit el llibre. O fins i tot, afegir-ne d'altres.

Les activitats programades han estat agrupades en activitats de caràcter general (les que estan relacionades amb les característiques i el contingut global del llibre) i específic (les que van adreçades a treballar el contingut concret de cadascun dels textos i il·lustracions dels cinquanta dies de confinament).

Una part de les activitats tracten aspectes concrets de la llengua i la literatura del currículum de 4t d'ESO, i de 1r i 2n de Batxillerat, molts dels quals es troben inclosos també en la PAU. És per això que és una proposta especialment dirigida als alumnes d'eixos nivells educatius. Així mateix, també tenen un gran pes en la proposta totes aquelles tasques relacionades amb la comprensió lectora i l'expressió oral i escrita. Així com amb l'ús de les TIC, ja que hi ha molts treballs de recerca al llarg de la proposta.

Però sobretot les activitats més significatives són les relacionades amb l'objectiu essencial del llibre, el de fer reflexionar i pensar al lector sobre els motius i les conseqüències d'una experiència col·lectiva que, sens dubte, ens marcarà per sempre. També per a propiciar que els alumnes, a partir de la lectura del llibre i d'esta proposta d'activitats, siguen capaços de desenvolupar una consciència crítica i construir el seu propi relat del confinament.

A causa de les característiques del llibre, és una lectura que es pot treballar de manera coordinada i interdisciplinar en les assignatures de llengua i literatura i d'arts plàstiques. És per això que en la proposta didàctica també s'inclouen activitats de caràcter artístic i creatiu, vinculades a les cinquanta il·lustracions del llibre.

La proposta es tanca amb una xarrada-col·loqui amb els autors, molt dinàmica i visual, en què sobretot es busca la interacció i la participació més activa possible dels alumnes.

2. ACTIVITATS GENERALS

Activitat 1

Fitxa del llibre

Fitxa del llibre	
Títol	
Autor	
Il·lustradora	
Editorial	
Col·lecció	
Lloc i any d'edició	
Nombre de pàgines	

Activitat 2

Elabora un text per a comentar amb profunditat el contingut del llibre (temes tractats, característiques generals, combinació de textos i il·lustracions, impressions com a lector), així com el seu procés d'elaboració, tot relacionant-ho amb el paper i la influència de les xarxes socials en la societat actual.

Activitat 3

Dels cinquanta textos/il·lustracions del llibre, tria'n aquells cinc que més t'ha-
gen interessat i comenta'ls. Justifica la teua elecció.

Activitat 4

A partir del contingut del llibre i de la teua experiència personal, elabora un text per a construir el teu propi relat del confinament, i fes-ho de la manera més detallada possible.

Activitat 5

Crítica personal del llibre. Haurà de contindre també les raons per a recomanar-ne o no la lectura.

Activitat 6

Formeu grups d'uns 3 o 4 alumnes i elaboreu un bibliotràiler sobre *Manual de supervivència*, en què sobretot intenteu expressar-vos amb la màxima creativitat i originalitat possible. Després, els bibliotràilers es projectaran a l'aula i se'n farà una valoració de cadascun per part del grup classe.

Activitat 7

Elecció per part del grup/classe d'aquell tema tractat al llibre que puga ser objecte d'una major controvèrsia. Una vegada triat el tema, organitzeu un debat, amb un moderador i dos grups d'alumnes que defensen els punts de vista antagònics.

Activitat 8

Elabora una ressenya del contingut de l'excel·lent pròleg que encapçala el llibre i ha estat escrit pel jutge Joaquim Bosch.

Activitat 9

En aquelles il·lustracions que representen una iconografia més realista, busca i explica el paral·lelisme existent entre text i imatge.

Activitat 10

Tria aquell text en què et sentes més identificat i crea una il·lustració pròpia. També pots elegir altres textos, en què dibuixes el que et transmeten de dues formes diferents: una de manera més figurativa i l'altra de més abstracta.

Activitat 11

Les il·lustracions de *Manual de supervivència* estan pintades originàriament a color, però en esta edició adreçada als centres educatius estan reproduïdes en blanc i negre. Pots tornar a dibuixar algunes de les il·lustracions del llibre, afegint-los tu mateix el color.

Activitat 12

Crea un dibuix per a la portada del llibre. La pintora Carmen Signes va escollir la imatge d'un lloc emblemàtic de Cullera, el poble on els autors de *Manual de supervivència* visqueren el confinament. Pots aprofitar tu eixa mateixa idea

adaptant-la a les teues circumstàncies personals o dibuixar-ne una altra en què desenvolupes la teua pròpia creativitat.

Activitat 13

Elabora una mena de còmic, integrat per diverses vinyetes, on relates a través dels teus propis textos i dibuixos la teua experiència personal del confinament.

Activitat 14

Amb tots els treballs de caràcter plàstic creats pels alumnes i proposats en les activitats anteriors, es pot organitzar una exposició en un lloc emblemàtic del centre educatiu i fer coincidir la seua inauguració amb la xarrada-col·loqui dels autors.

3. ACTIVITATS ESPECÍFIQUES

Dia 1

► A) A partir del contingut del text, comenta quin és el sentiment de l'autor en decretar-se el confinament. Què és el que tu sentires en eixe mateix moment?

► B) Assenyala la figura retòrica emprada al text i explica'n el sentit.

► C) Busca un sinònim i un antònim per a cadascun dels adjectius *fràgils* i *vulnerables*.

Dia 2

▶ A) Elabora un text d'unes 150 paraules, en què reflexiones sobre el paper de les xarxes socials en l'actualitat.

▶ B) Desenvolupa quatre arguments a favor (aspectes positius) i quatre en contra (aspectes negatius) del paper i l'ús que se'n fa, de les xarxes socials, en la societat de hui en dia. En especial, per part de la joventut.

▶ C) A partir dels dos exercicis anteriors, organitzeu a classe un debat entre dos grups d'alumnes, en què cadascun defense una opinió, a favor o en contra, sobre l'ús de les xarxes socials. Finalment, es farà una posada en comú per a extraure les conclusions pertinents.

▶ D) Quin és el sentit de l'ús de la cursiva en les paraules i expressions del text que l'empren.

▶ E) Definició de la paraula *empatia*.

Dia 3

- ▶ A) Comenta el sentit de l'expressió "reinventar(-nos) la vida".

- ▶ B) Explica també l'ús del parèntesi, en la mateixa expressió, com a recurs emfatitzador.

- ▶ C) Indica el tipus d'oració subordinada que és "per a reinventar(-nos) la vida" i la funció sintàctica que desenvolupa.

Dia 4

- ▶ A) Comenta el significat de la frase feta "miraven per damunt del muscle", tot relacionant-lo amb el contingut de la resta del text.

- ▶ B) Assenyala els dos adjectius valoratius del text i busca un sinònim per a cadascun.

Dia 5

▶ A) Identifica el tipus d'oració subordinada i la funció sintàctica desenvolupada per la proposició "perquè les coses boniques s'han de cuidar".

▶ B) A què creus que està referint-se l'autor quan utilitza l'expressió "les coses boniques".

▶ C) Posa exemples de "coses boniques" que meresquen cuidar-se, segons la teua opinió.

Dia 6

▶ A) Informa't sobre el nostre sistema de salut públic i explica'n les característiques, incidint sobretot en el seu caràcter universal i gratuït. Compara'l amb el d'altres països del món com, per exemple, el dels Estats Units.

▶ B) Explica el significat dels mots *prioritat*, *desmantellar*, *modèlic*, *irresponsabilitat* a través d'una definició, un sinònim o un antònim.

Dia 7

► A) Informa't i amplia la informació sobre Marc Granell, poeta pertanyent a la generació que començà a renovar el panorama literari valencià cap als anys seixanta i Premi de les Lletres de la Generalitat Valenciana del 2020.

► B) Tria un dels poemes de la seua extensa obra per a recitar-lo i comentar-lo a classe, tant des del punt de vista formal com de contingut.

► C) Localitza els adjectius del poema i indica si són valoratius o no.

► D) Reelabora la *Cançó de l'esperança*, completant els buits amb paraules de la mateixa categoria gramatical (pots canviar el gènere i el nombre).

Cada dia s'alça el dia
i amb el dia l'_____
i amb l'_____ la _____
amb un _____ de _____
per fer front amb _____,
amb _____ pura i alta
a la _____ enemiga,
al _____ que tot ho apaga.
Cada dia s'alça el dia.
Cada dia l'_____.
Mantinguem-la sempre viva
en el _____ i en la _____.

Dia 8

▶ A) Assenyala una proposició subordinada substantiva, una d'adjectiva i una d'adverbial, amb les funcions sintàctica de cadascuna.

▶ B) Localitza i caracteritza una figura retòrica del poema.

▶ C) Indica un sinònim i un antònim de cadascuna de les paraules següents: *amarg, força, estima, freds.*

▶ D) Comenta el significat de l'afirmació: "Eixe moment amarg de posar cara i nom al números freds de les fredes estadístiques", tot relacionant-lo amb el contingut general del text.

Dia 9

▶ A) Descriu el tema desenvolupat en este text.

▶ B) Assenyala les paraules clau del text.

▶ C) Comenta el sentit de les expressions: “personalitat encara tendra”, “naufregi general” i “llici3 de vida”, tot relacionant-les amb el contingut global del text.

▶ D) Indica quina mostra de l3xic col·loquial apareix al text i explica quin objectiu es busca amb el seu ús.

Dia 10

▶ A) Descriu el tema sobre el qual tracta este text.

▶ B) Comenta, en unes 150 paraules, el contingut del text.

► C) Explica les característiques de la sintaxi emprada i concreta l'efecte estètic que es pretén aconseguir amb el seu ús.

► D) Detecta i caracteritza un parell de figures retòriques i cinc marques de modalització. Explica el sentit de l'ús de la majúscula, com a recurs emfatitzador, en la paraula DOL.

Dia 11

► A) Explica el sentit de l'expressió muixeranguera "fer pinya" i el que adquireix en este text en concret.

► B) Informa't sobre l'origen i les característiques de la muixeranga.

► C) Què es busca amb l'ús del nosaltres inclusiu del final?

Dia 12

- ▶ A) Relaciona el significat del títol del llibre amb el contingut d'este text.

- ▶ B) Comenta el significat de les expressions "intoxicadors" i "profetes de l'odi".

- ▶ C) Explica algunes "d'eixes dolces sensacions mig oblidades d'entre els plecs de la memòria" que hem redescobert durant el confinament.

Dia 13

- ▶ A) Quina era la festa que hagueres desitjat muntar quan s'acabara el confinament?

- ▶ B) Informa't sobre la figura de Bob Marley i l'estil musical que representa. Prepara't una exposició oral d'uns 10 minuts (amb suport audiovisual) per a presentar-la davant la classe.

► C) Tria i escolta alguna cançó del grup Auxili que t'agrada especialment. Copia la lletra i comenta-la.

► D) Interpreta la il·lustració a partir del contingut del text.

Dia 14

► A) Quin tipus de pregunta és la que apareix en el text? Explica en què consisteix.

► B) Indica un sinònim i un antònim dels mots *trellat* i *sensibilitat*.

► C) Elabora un text argumentatiu, d'unes 150 paraules, en què defenses l'ús de les xarxes socials associat al "bon rotllo".

- ▶ D) Escribe un adverbio de significado equivalente a *gairebé*.

Dia 15

- ▶ A) Explica a quin registre lingüístico o varietat diafàsica correspon este text i assenjala alguns dels recursos estilístics emprats que ho acrediten.

- ▶ B) Relaciona el text amb la il·lustració. Comenta l'efecte estètic provocat.

Dia 16

- ▶ A) Explica l'ús de la cursiva en este text.

- ▶ B) Comenta algunes de les "incerteses" concretes que sentires durant el confinament.

► C) Assenyala un exemple de proposició subordinada substantiva, un d'adjectiva i un d'adverbial.

Dia 17

► A) Quins sentiments t'ha provocat la lectura d'este text?

► B) Quin ensenyament moral extrauries de l'experiència que se'ns relata?

► C) Posa un títol a la història narrada.

Dia 18

► A) Es tracta del vers d'una cançó molt coneguda de Lluís Llach, *Que tinguem sort*. Explica el significat d'esta metàfora, tenint en compte el context en què és utilitzada.

- B) Escolteu la cançó a classe i descriuiu-ne el tema.

- C) Tria aquells versos de la cançó que més t'hagen agradat i comenta'ls.

- D) Indica les marques dialectals del text.

QUE TINGUEM SORT

Si em dius adeu,
vull que el dia sigui net i clar,
que cap ocell
trenqui l'harmonia del seu cant.

Que tinguis sort
i que trobis el que t'ha mancat
en mi.

Si em dius "et vull",
que el sol faci el dia molt més llarg,
i així, robar
temps al temps d'un rellotge aturat.

Que tinguem sort,
que trobem tot el que ens va mancar
ahir.

I així pren tot el fruit que et pugui donar
el camí que, a poc a poc, escrius per a demà.
Que demà mancarà el fruit de cada pas;
per això, malgrat la boira, cal caminar.

Si vens amb mi,
no demanis un camí planer,
ni estels d'argent,
ni un demà ple de promeses, sols
un poc de sort,
i que la vida ens doni un camí
ben llarg.

Dia 19

► **A)** Explica què és un aforisme i comenta'n el sentit, tot relacionant-ho amb el contingut de la resta del text.

► **B)** Busca informació adient i elabora, en unes 250 paraules com a màxim, un text expositiu sobre el Fuster assagista.

► **C)** Interpreta l'ús de la cursiva i les majúscules en este text, com a recursos emfatitzadors. Comenta el que expressen les dues exclamacions finals, que es van fer tan famoses durant el confinament i que també apareixen a la portada del llibre.

Dia 20

► A) Relata alguna història de caràcter solidari ocorreguda durant el confinament que et cridara especialment l'atenció.

► B) Elabora l'estructura del text i concreta el contingut i les característiques formals de cada part.

Dia 21

► A) Indica i explica els recursos literaris d'este text.

► B) Posa-li, al text, un títol d'una sola paraula.

► C) Comenta el sentit de la frase del final: "la vida mai pot ser allò que ens passa, mentre fem altres plans". Investiga qui és l'autor de la cita i elabora una ressenya sobre la seua figura i obra.

► D) Localitza tres proposicions subordinades adverbials i indica a quin tipus correspon cadascuna.

► E) Assenyala cinc substantius valoratius.

Dia 22

► A) Escriu un text d'agraïment i reconeixement al personal sanitari pel seu treball durant la pandèmia. Pots aprofitar alguns dels arguments emprats al llibre.

► B) Intenta interpretar la il·lustració, tot relacionant-la amb el contingut del post i comentant el seu paral·lelisme.

Dia 23

- ▶ A) Descriu el tema i les parts bàsiques del text (estructura).

- ▶ B) Posa un títol al text.

- ▶ C) Explica el significat dels mots *globalització*, *utopies* i *omnímode*.

- ▶ D) Assenyala i caracteritza les marques de modalització.

- ▶ E) Investiga qui és Eduardo Galeano i comenta el sentit de la seua cita.

- ▶ F) Busca tres cites de Galeano que t'hagen agradat i tradueix-les al valencià.

Dia 24

▶ A) Este vers de V. A. Estellés pertany al poema titulat “Per exemple” de *Llibre de meravelles*. Comenta el contingut del poema, tot relacionant-lo amb el text del llibre i amb el context al qual es referix i l’ambient que hi descriu.

▶ B) Investiga i elabora un text explicatiu, d’unes 250 paraules com a màxim, sobre la figura i obra d’Estellés i les característiques generals de *Llibre de meravelles*.

▶ C) Prepara la lectura del poema per a recitar-lo davant tota la classe.

▶ D) Assenyala tres figures retòriques i caracteritza-les.

▶ E) Comenta el sentit del vers, “i ballàrem alegres damunt tota la vida”, en el conjunt del poema.

PER EXEMPLE

*Entre aquests dos estats és tot lo poble
e jo confés ésser d'aquest nombre.*

Ausiàs March

Els anys de la postguerra foren uns anys amargs,
com no ho foren abans els tres anys de la guerra,
per a tu, per a mi, per a tants de nosaltres,
per als mateixos hòmens que varen fer la guerra.
La postguerra era sorda, era amarga i feroç.
No demanava còleres, demanava cauteles,
i demanava pa, medicines, amor.
Anys de cauteles, de precaucions i tactes,
de pactes clandestins, conformitats cruels.
Ens digueren, un dia: la guerra s'ha acabat.
I botàrem els marges i arrencàrem les canyes
i ballàrem alegres damunt tota la vida.
Acabada la guerra, fou allò la postguerra.
S'apagaren els riures estellats en els llavis.
I sobre els ulls caigueren teranyines de dol.
S'anunciaven els pits, punyents, sota les teles.
Un bult d'amor creixia, tenaç, a l'entreuix.
Eren temps de postguerra. S'imposava l'amor;
brutalment s'imposava sobre fam i cauteles.
I fou un amor trist, l'amor brut, esgarrat.
Un sentiment, no obstant, redimí la vilesa
que vàrem perpetrar, innocents i cruels,
plens ja de cap a peus d'obscenitat i fang.
Res, ja, tenia objecte. La guerra, la postguerra...
¿I qui sap, al remat? Sols ens calia viure.
I després de palpar-nos feroçment, brutalment,
arribàvem a casa i dúiem les mans buides,
i encara ens mirem ara les mans buides a voltes,
i ara sentim l'espant que llavors no sentíem
i plorem per aquella puresa que no fou,
per aquella puresa que mai no hem pogut viure,
que no hem pogut tastar en cap de banda, mai.

Dia 25

- ▶ A) Caracteritza el tipus de narrador del text.

- ▶ B) Escriu un sinònim per a cadascuna de les paraules següents: *capficat*, *rumi-ant*, *abjecte*, *desemboirar-me*, *acaronant-me*, *placidesa*, *esvaït*. Intenta deduir-ne el significat a través del context.

- ▶ C) Assenyala tres proposicions subordinades substantives i indica'n la funció sintàctica.

Dia 26

- ▶ A) Descriu el tema del text.

- ▶ B) Caracteritza'n la tipologia textual.

► C) Explica l'ús de la cursiva al text com a recurs emfatitzador.

► D) Projecció a l'aula del curtmetratge *Savis de l'Horta* i fòrum posterior.

► E) Explica la relació del lema *L'Horta és futur* amb el contingut general del text i del curtmetratge. Afig també la teua opinió sobre la situació de l'agricultura en l'actualitat a la nostra terra.

► F) Comenta el que representa la il·lustració.

Dia 27

► A) La resiliència és la capacitat que té una persona per a resistir i afrontar situacions traumàtiques, i l'aptitud de reaccionar positivament malgrat les dificultats. Consideres que vas ser una persona resilient durant el confinament? Argumenta la teua resposta.

► B) Indica la funció sintàctica i el referent dels següents pronoms personals febles: “dir-vos que està estupendament”, “el que millor ho porta de tots” i “cui-deu-vos molt!”.

Dia 28

► A) Descriu el tema del text i posa-li un títol.

► B) Informa't sobre la crisi del 2008 i explica en què va consistir l'impacte que va tindre sobre el món de la cultura.

► C) Comenta el significat d'estes afirmacions: “la cultura està sent l'antídot del confinament”, “la majoria dels nostres creadors, dels nostres artistes, patix una situació de precarietat permanent” i “la cultura *bé de primera necessitat*”.

► D) Explica l'ús de la cursiva.

- ▶ E) Desenvolupa el tractament de les veus del discurs al text: autor model, locutor, enunciadors, intertextualitat.

Dia 29

- ▶ A) Elabora un text d'unes 150 paraules en què expliques i reflexiones sobre el que va suposar el confinament per a vosaltres, els alumnes, i com el visquéreu.

- ▶ B) Assenyala i caracteritza les marques de modalització del text.

Dia 30

- ▶ A) Desenvolupa l'estructura del text, explicant de manera sintètica el contingut de cadascuna de les parts.

► B) Elabora un text argumentatiu, d'unes 150 paraules, que et servisca per a comentar la teua opinió sobre l'afirmació: "l'educació és formar persones, formar ciutadans lliures i crítics".

► C) Explica si la descripció que es fa d'Alfredo es correspon amb la del teu professor ideal. Argumenta la resposta.

► D) Localitza al text un exemple d'enunciador i un altre d'intertextualitat.

► E) Informeu-vos per internet sobre la sèrie televisiva *Merlí*. Expliqueu quins valors transmet, visioneu un capítol de la sèrie a classe i comenteu-lo. Caracteritza el personatge de Merlí.

Dia 31

- ▶ A) Posa títol i elabora el resum d'este text.

- ▶ B) Indica la tipologia textual i explica les seues característiques.

- ▶ C) Comenta el sentit de l'expressió "muntanya russa emocional" i relaciona'l amb el teu propi estat anímic durant el confinament.

- ▶ D) Fes una anàlisi completa del registre lingüístic.

Dia 32

- ▶ A) Quina paraula del text correspon al registre col·loquial de la llengua. Busca'n d'altres equivalents pertanyents al registre estàndard.

▶ B) Assenyala una seqüència textual descriptiva.

▶ C) Quin és el significat de la frase feta “deixar-se la pell”. Indica’n d’equivalents.

Dia 33

▶ A) Assenyala i caracteritza les marques de modalització del text.

▶ B) Explica el significat dels mots *comboiar-se* i *desbaratafestes*.

▶ C) Recordes haver viscut, o haver sigut testimoni, d’alguna experiència o anècdota divertida durant el confinament? Narra-la.

Dia 34

▶ A) Visiona en el YouTube algun dels muntatges d'*El verí del teatre* (preferentment el de la Companyia el Micalet i el de l'original de 1978 per a TVE, interpretat per Ovidi Montllor i Carles Velat) i, després, desenvolupa l'argument de l'obra en unes 150 paraules.

▶ B) Prepareu, en classe, una lectura dramatitzada d'un fragment de l'obra de Rodolf Sirera.

▶ C) Comenta el significat de l'afirmació "l'educació del futur serà creativa, o no serà", tot incloent-hi els arguments que fonamenten el teu punt de vista.

▶ D) Assenyalat la funció sintàctica i el referent del pronom personal feble subratllat: "esta setmana se n'ha parlat molt, d'educació".

Dia 35

▶ A) Analitza, amb exemples, el registre lingüístic de les dues mostres d'intertextualitat.

▶ B) A quina figura retòrica correspon l'expressió "l'aroma del record"?

▶ C) Comenta l'ús de la cursiva en el text.

Dia 36

▶ A) Interpreta la il·lustració a partir de la lectura del text. Quin efecte estètic t'ha produït?

▶ B) Analitza els recursos estilístics del text.

Dia 37

▶ A) Escriu un sinònim o una definició per a cadascuna de les paraules següents: *ancestral*, *capvespre*, *intramurs*, *brollen*, *irreparable*.

► B) Comenta el sentiment que et produïx l’afirmació del final (“una cosa tan necessària i natural com la d’acompanyar els éssers estimats en l’hora de l’adeu”). Fa referència a un dels fets, sens dubte, més colpidors patits durant la pandèmia.

Dia 38

► A) Elabora un text argumentatiu en què comentes les lliçons que podríem extraure d’esta pandèmia de cara al futur? Creus que eixirem millor o pitjor, com a individus i com a societat, d’esta crisi? Relaciona la teua opinió amb el contingut del text.

► B) Organitzeu la classe en dos grups i cadascun haurà de defensar una de les postures de l’activitat anterior.

► C) Informa’t bé sobre els conceptes següents: *estat del benestar* i *ultraliberalisme econòmic* i explica’ls.

- ▶ D) Assenyala i caracteritza les marques de modalització del text.

Dia 39

- ▶ A) Descriu el tema i l'estructura del text.

- ▶ B) Localitza tres oracions subordinades substantives i tres d'adjectives.

- ▶ C) Explica el sentit de l'ús del nosaltres inclusiu en este text en concret.

- ▶ D) Identifica tres figures retòriques.

► E) Recorda algun dia del confinament en què tingueres l'ànim "amb un gris semblant al del cel".

Dia 40

► A) Informa't bé del que és una quarantena i explica-ho.

► B) Elabora un text d'unes 150 paraules en què tractes de l'escriptor Josep Lozano (un dels novel·listes de la generació dels setanta) i del contingut de la seua novel·la *El mut de la campana*.

► C) Interpreta el significat de la il·lustració i relaciona'l amb el text.

Dia 41

► A) Descriu el tema del text.

▶ B) Analitza la tipologia i el registre lingüístic del text.

▶ C) Informa't sobre el text expositiu i elabora'n un, d'unes 250 paraules, sobre Mercè Rodoreda i la seua novel·la *La plaça del Diamant*.

Dia 42

▶ A) Assenyala i desenvolupa el contingut de les parts bàsiques del text (estructura).

▶ B) Identifica i caracteritza els recursos literaris del text.

▶ C) El fragment en cursiva correspon a un vers d'un poema d'un dels nostres poetes més destacats, Josep Piera. Elabora una ressenya sobre l'autor.

▶ D) Reproduïm dos dels poemes de l'obra de Piera per a recitar-los a classe i fer després una posada en comú per a comentar-ne el contingut i les característiques formals.

SOLITUD

La mar. La mar davant. La mar i jo.
Tenir la mar davant em fa pensar;
pensar en el que tinc, i en el que no,
en el que veig, en el que vull, en res
i en tot, en els amors, en els dolors.
Viu sent el que m'és prop i el que m'és lluny.
El que ací tinc —els sers de tant de temps,
la llum del sol, els mots que m'acompanyen,
la dona que m'estima i m'ha fet seu,
la criatura alegre que ha vingut,
els absents que em visiten fent records,
els silencis, els cels, l'oreig, la lluna...—
i el que no tinc i m'és desig, també.
La vida és sempre això: un goig efímer,
un dolor llarg, un somni inútil..., res,
és a dir, tot.

LA MAR DE LLUNY

No t'he perdut, amor, no t'he perdut.
Te n'has anat i prou. I ara et sé lluny.
La desolada soledat et fa present.
No t'he perdut, amor, no t'he perdut.
Em dicta adolorit el cor a batecs muts.
El meu amor, amor, no el vull perdre ni puc.
El goig se'm fa dolor, i prou. I així el patesc.
De mots, de planys, de somnis o de lluny,
sent que no et tinc i que ja no et tindré
mai més; però, tot el que de tu he rebut,
és meu i viu amb mi fent-me més ple.

Fràgil amor el meu, trencat tot ell,
que intente recompondré i ja no puc.

Dia 43

► A) A partir de la lectura d'este text, intenta explicar l'objectiu de l'autor a l'hora d'escriure i penjar cada dia del confinament els seus posts a les xarxes socials. Una vegada has llegit el llibre, creus que ho ha aconseguit? Raona la resposta.

► B) Agrupa en un mateix camp semàntic les paraules del text relacionades amb eixe propòsit de l'autor.

► C) Localitza alguna expressió col·loquial inclosa al text. Quin objectiu penses que persegueix l'autor amb la introducció, de tant en tant, de paraules i expressions que no són pròpies de l'estàndard?

► D) Tot relacionant-ho amb el punt anterior, fes una reflexió de caràcter general sobre el llenguatge emprat per l'autor al llarg del llibre. T'ha plantejat problemes de comprensió o creus que és un llibre de lectura fàcil? Consideres que el llenguatge dels posts està condicionat per haver estat escrits, en un principi, per a les xarxes socials?

Dia 44

- ▶ A) Concreta el tema i desenvolupa l'estructura del text.

- ▶ B) Reflexiona sobre si, en una situació com la viscuda, és compatible la seguretat i la llibertat. O si una ha de prevaldre sobre l'altra. Organització d'un debat amb el grup classe sobre este tema, ampliant la reflexió al comportament de la joventut durant la pandèmia.

- ▶ C) Assenyala l'argument d'autoritat emprat al text. Després explica el sentit de la seua inclusió en els textos argumentatius.

Dia 45

- ▶ A) Analitza i caracteritza les veus del discurs.

- ▶ B) Comenta l'afirmació: "el contrari de la pobresa no és la riquesa, és la justícia".

► C) Després d'haver-te'n informat, explica el que és una persona refugiada. I també què és el CEAR i a què es dedica?

► D) Desenvolupa les reflexions i els sentiments que t'ha produït el testimoni de Cris.

► E) Elabora una ressenya sobre Manuel Molins i l'obra *Les veus de la frontera*. Esta peça teatral és molt apropiada per a tractar el tema dels refugiats i, per tant, té molts valors que fan aconsellable posar-la com a llibre de lectura. També es pot preparar una lectura dramatitzada o una representació en públic de l'obra, ja que de segur constituirà una experiència inoblidable per als alumnes i molt profitosa des del punt de vista pedagògic i de l'educació en valors.

Dia 46

► A) Analitza en profunditat els recursos lingüístics (morfològics, sintàctics, lèxics) i estilístics del text.

► B) Tria els fragments del text amb què et sentes més identificat i argumenta la teua elecció.

► C) Comenta la teua opinió sobre l’afirmació “algun il·luminat va pensar, en algun moment, que una freda pantalla d’ordinador ho acabaria substituint” i relaciona-la amb la resta del text i amb la teua experiència com a estudiant durant el confinament.

► D) Debat de tot el grup classe per a reflexionar i discutir sobre com vos agradaria que fora l’educació del present i del futur.

Dia 47

► A) Comenta el sentit de l’afirmació: “No hi ha dubte que la música s’ha convertit en un dels grans bàlsams d’este confinament”, tot relacionant-la amb la teua pròpia experiència durant la pandèmia. Explica el sentit de la paraula *bàlsam* en este context.

► B) Escolteu la cançó de Maria del Mar Bonet a classe i comenteu el sentit dels versos reproduïts al post, “sempre tornaré a la nostra platja, les ones no em deixen, ma mare, allunyar-me’n massa”, en el conjunt de la cançó.

MERCÈ

Mercè,
Palma n’és llunyana
soc lluny dels carrers
lluny dels ametllers
i d’aquells carrers que clou la murada.

Mercè,
lluny del teu esguard
i del vent tranquil
de la casa clara.

Mercè,
lluny d’aquells terrats
on els gorrions s’estimen i canten
i les monges estenen
els pecats del món i la roba blanca.

I un frare balla
arran de teulada
esperant prendre el vol
cap al cel tan blau
faldilles enlaire.

Mercè,
taronges i flors damunt de la taula,
les gavines t’acompanyin
el lent caminar cap a l’hora baixa.

Sempre tornaré
a la nostra platja
les ones no em deixen, ma mare,
allunyar-me’n massa.

► C) Vos reproduïm la lletra de dues de les cançons que acompanyaren l'autor dels textos i que constitueixen una part de la seua pròpia banda sonora del confinament. Ompliu els espais buits mentre escolteu les cançons i, després, busqueu-hi exemples de figures retòriques: comparació, polisíndeton, repetició, hipèrbole, paradoxa, anàfora, paral·lelisme, antítesi... A més, podeu triar aquells versos de les dues cançons que més vos hagen agradat i comentar-los, justificant la vostra tria.

LA TRINXERA, Smoking Souls

La teua cara _____ familiar
Com un _____ en el _____
Deixa'm recordar-te com jo _____, deixa'm
Com un _____ ferit corrent
A cada _____ mor el temps
_____ no vigilen els palaus, _____-los
I ara on anirem, I ara on anirem
I ara on anirem _____
I ara mirarem, I ara mirarem
I ara mirarem _____
Era d'esperar, la vida és una _____
Tu _____ una bala i jo el _____
Qui no té _____ no té _____
Vivim de cara a la _____
La _____ ve dels de _____, de sempre
Qui _____ estima no _____ res
Ni decorats, ni _____, ni pes
Amb la _____ de saber que _____ ahí
I ara on anirem, I ara on anirem
I ara on anirem _____
I ara mirarem, I ara mirarem
I ara mirarem _____
Era d'esperar, la vida és una _____
Tu _____ una bala i jo el _____
Dona'm un _____, unes ales i un _____
Tu _____ el principi i jo el final
Dona'm un _____ senyal

Guardaré el _____ fins al final
Dona'm un _____ senyal
_____ el _____ fins al final
Dona'm un _____ senyal
_____ el _____ fins al final [...]
Amb els _____ parlarem
I ara no callem, i ara no callem
La _____ als nostres _____
I ara ballarem, i ara _____ [...]

TANCA ELS ULLS, Txarango

_____, entre tu i els altres
_____ bé que sents...

Duus a dins la _____ guerra,
_____ busca un _____ de terra
i casa _____ és un tros de temps

_____ bé que sents...

Ehhhhh... si la nit t' _____,
vine _____,
tinc un circ de _____ fins a l'alba.
Ehhhhh, _____ et plogui a dins,
_____ a casa,
tanca els ulls si no veus el _____.

Les estrelles _____ fars a l' _____,
jo sempre les he _____ en els teus ulls.
Duus a dins, inquieta i viva, la crida dels _____,
d'una terra _____, somnis _____.

Quan de nit,
_____ i plenes de cançons,
vinguin a _____-te,
des del mar,
les sirenes del _____,
no ho dubtis i emprèn el _____.
Aquí tens el meu _____...
Camina, camina _____,
camina com qui _____ saber-ho tot,
camina fins a _____-te, camina... [...]

Que quan siguis _____,
una _____ et torni a casa,
que _____ s'enamoren de tu
no pretenguin tenir-te,
_____ acompanyar-te.

Que la vida...
no sigui _____ un llit amable,
un _____ dolç...

Que les _____ que esperes,
no siguin com esperes quan les _____.
Que tinguis l'_____ dels dies clars.
Que els matins et despertin sense _____.
Que estimis molt _____,
sense que el _____.

I no deixis que les _____ s'endureixin al cor,
que no reposin al _____ de l'ànima.
Recorda, si _____ dins teu,
que caminar cura les _____.
Que viure, viure no _____ estar vius,
viure és l'_____ d'omplir la vida.
La vida, allò que _____ quan tu _____.[...]

► D) Assenyala i caracteritza les marques dialectals de les cançons “Mercè” i “Tanca els ulls”. I també totes les o i les e obertes de la cançó “Tanca els ulls”.

Dia 48

► A) Informa't bé sobre la celebració de l'1 de Maig, Dia del Treballador, i elabora'n un text expositiu.

► B) *Escriu la definició o sinònims de: acarnissar, bretxa, precarietat, massacre, eslògan.*

► C) Comenta, després d'informar-te'n convenientment, les conseqüències socials, econòmiques i laborals que es van derivar de la crisi del 2008. I contraposa-les al sentit que té l'afirmació “no deixar ningú al darrere” en la crisi actual.

Dia 49

▶ A) Consideres que la gent ha actuat amb la suficient prudència i sentit de la responsabilitat durant les diferents fases de la pandèmia? Raona la resposta.

▶ B) Explica l'ús de la cursiva en el text.

▶ C) Busca el significat i origen de la paraula *atzucac*.

▶ D) Indica cinc substantius valoratius.

Dia 50

▶ A) A partir del contingut d'este text final, caracteritza l'autor model i el lector model en el conjunt del llibre.

► B) Comenta la cita final de Mercè Rodoreda “les coses importants són les que no ho semblen” i relaciona-la amb el to i el sentit general del llibre.

4. XARRADA-COL·LOQUI

Estes activitats de la proposta didàctica es completen i complementen amb una xarrada-col·loqui dels autors amb l'alumnat en el mateix centre educatiu. Una xarrada-col·loqui que, tal com està plantejada, es pretén que siga com més dinàmica i participativa millor. Amb l'objectiu primordial de fer reflexionar els alumnes al voltant d'una experiència compartida per tothom i que, sens dubte, ens marcarà per sempre.

És per això que, després d'una breu introducció per part dels autors sobre el contingut i el procés de creació del llibre, els alumnes passaran a ser els grans protagonistes del col·loqui, ja que ells mateixos seran els que trien els textos/il·lustracions a comentar. De manera que les il·lustracions elegides seran projectades en format gran, per a estimular la participació dels alumnes i el posterior debat, amb el mateix objectiu que moltes de les activitats proposades: fer-los pensar i projectar una mirada crítica sobre tot el que ha passat i ajudar-los a construir el seu propi relat del confinament i de la pandèmia.

Proposta didàctica

Antoni Picazo

Manual de supervivència Antoni Picazo · Carmen Signes

Antoni Picazo (Cullera, 1960). Llicenciat en Filologia Hispànica, en les especialitats de Catalana i Literatura espanyola. Catedràtic de Llengua i literatura, a l'IES Joan Fuster de Sueca. Autor de diversos treballs d'investigació en el camp de la literatura i la lexicografia.

Carmen Signes (Cullera, 1955). Llicenciada en Belles Arts. Sent inquietuds artístiques des de ben aviat, encaminant la seua creativitat de manera preferent al camp de la pintura. L'art i la natura han sigut de sempre les seues dues grans passions.

La primavera del 2020 quedarà per sempre allotjada a la nostra memòria com aquells dies en què el temps, el món, es van aturar. De sobte, ens sentirem més vulnerables que mai, amb la irrupció d'una epidèmia que arribà a les nostres vides com un malson. *Manual de supervivència* ens transporta a eixes setmanes que ens van impactar tant, fins a l'extrem d'obligar-nos a una reubicació forçosa, situant-nos davant l'espill de la pròpia fragilitat.

Amb una estructura semblant a la d'un diari, el llibre conté una cinquantena de posts, penjats per l'autor a les xarxes socials cadascun dels dies de confinament. Antoni Picazo ens fa partícips de les seues reflexions personals, i de les sensacions i els sentiments experimentats pels efectes tràgics de la pandèmia.

Maremàgnum, 27
ISBN: 978-84-18634-38-3

 onadaeducacio.com

atencio@onadaeducacio.com

Plaça de l'Ajuntament, Local 3 • 12580 Benicarló • 964 47 46 41